

Dassen aan de rand van de bebouwde kom van Soest

Ecologisch advies voor de Gemeente Soest

24 augustus 2022

[REDACTED]
Ecoloog RUD

06 [REDACTED]

[REDACTED]@rudutrecht.nl

Relevante punten leefwijze das

Dassen leven in sociale groepen, vak aangeduid met de term clan. In de Nederlandse situatie bestaat een clan in de basis uit een volwassen vrouw en man met de jongen van het jaar. Is er voldoende voedsel binnen een territorium dan wordt de clan groter. Er zijn dan jongen van het jaar/de jaren ervoor aanwezig. Daarnaast kan een jonge man of vrouw van elders zich bij een bestaande groep aansluiten. In grotere groepen kunnen er twee vrouwtjes met jongen aanwezig zijn.

De oppervlakte van het leefgebied van een groep dassen ligt in de Nederlandse situatie meestal rond één vierkante kilometer. De grootte van een territorium is sterk afhankelijk van het beschikbare voedsel. De vorm van het territorium wordt vooral bepaald door waar de meest rijke voedselgebieden liggen. Daarnaast spelen barrières als brede en drukke wegen, brede watergangen en (dichte) bebouwing een grote rol.

Het voedsel bestaat voor een groot deel uit wormen en insecten. Stapelvoedsel zijn rode regenwormen, engerlingen (larven van meikeverachtigen) en emelten (larven van langpootmuggen). Dit voedsel is vooral in hoge aantallen aanwezig en goed bereikbaar in graslanden. Als het langere tijd droog is gaat dit bodemleven steeds dieper de grond in en wordt moeilijk tot niet bereikbaar voor dassen. Gazons in tuinen met kort gras en regelmatig besproeid worden dan een aantrekkelijk plek om voedsel te zoeken. Daarnaast wordt (val)fruit, vruchten, eikels, beukennoten, amfibieën, reptielen insecten en kleine zoogdieren gegeten. Niet rijpe mais wordt in beperkte mate gegeten.

Das vangt een rode regenworm op een gazon

Dassen leven in zelf gegraven ondergrondse burchten. Burchten zijn generatie op generatie in gebruik en kunnen zowel onder- als bovengronds een grote oppervlakte beslaan. Er wordt vaak onderscheid gemaakt tussen bij- en hoofdburchten. Dit leidt tot verwarring omdat dassen in de loop van het jaar meestal een aantal burchten binnen hun territorium gebruiken. Dan is het onderscheid tussen hoofd- en bijburcht niet zinvol.

Veel en langdurig gebruikte burchten bestaan vaak niet uit één burcht maar uit een burchtcomplex van meerdere dicht bij elkaar gelegen burchten die wisselend en vaak deels tegelijkertijd in gebruik zijn. Dit is bijvoorbeeld het geval op het voormalige Vitens-terrein bij de Den Blieklaan. Losse pijpen in het territorium die wel eens door das gebruikt worden, worden meestal aangeduid als vluchtpijp. Met de gedachte dat die gebruikt worden als een das die nacht de op dat moment gebruikte burcht niet meer kan bereiken door aanwezigheid van een roofdier of mensen. Dat zal ongetwijfeld gebeuren maar een das die door sociale spanningen even niet in de groepsburcht kan/wil slapen gebruikt deze enkele pijpen ook tijdelijk.

Dassen rondom de bebouwde kom van Soest

Aan de westzijde van Soest zijn verschillende burchten in de bosgebieden bekend. Deze liggen zo'n 500 - 1000 meter van de rode contour. Aan de westzijde van Soest vormen de graslanden tussen de Wieksloterweg en de bebouwing van Soest een belangrijk voedselgebied voor deze dassen. Twee van de vier faunatunnels onder de Wieksloterweg worden door dassen gebruikt. Waarschijnlijk gaat het hier om 2 verschillende dassenclans afkomstig van Op Hees/Pijnenburg en de Ewijkshoeve.

De derde clan aan de westzijde van Soest vormen de dassen van het voormalige Vitens-terrein aan de Den Blieklaan in Soest. Deze dassen steken ook de spoorlijn over naar het zuiden en daar zal ergens de territoriumgrens liggen met de dassen van de Lange Duinen. Dassen van beide of één van deze clans komen tot in de tuinen van woningen aan de Larixlaan en omgeving in Soest-Zuid.

Verder naar het zuidoosten leven de dassen van de Korte duinen. Sporen van deze dassen zijn te vinden tot in de randen van de bebouwing. In het bos aan de zuidzijde van Soest proberen veel mensen de dassen met inventieve methoden uit de tuin te houden. De grote gazons in de grote tuinen zijn voor dassen aantrekkelijke plekken om voedsel te zoeken.

Lege flessen om te voorkomen dat dassen onder een hekwerk doorgraven

De situatie aan de noordzijde van Soest is nog niet helemaal in kaart gebracht. Duidelijk zijn al wel een aantal dingen. Op het landgoed Pijnenburg, In het paleispark van Soestdijk en het Baarnse Bos liggen dassenburchten. Grenzend aan Soest gaat het waarschijnlijk om drie clans.

In de spoordijk aan de oostzijde van Soest zit een aantal door dassen gebruikte pijpen. In de omgeving van de waterzuivering en de volkstuinten zoeken dassen voedsel op de graslanden. Onduidelijk is op dit moment of het om een aparte groep dassen gaat of dat het dassen zijn van de clan uit het Baarnse Bos.

Dassen voormalige Vitens-terrein Den Bliklaan

In het bos achter het pompstation bevindt zich een burchtcomplex met vele pijpen. Gezien de omvang van de burchten zijn deze al zeker zo'n 10 jaar aanwezig. Cameraval-opnamen gemaakt in 2022 laten in ieder geval 2 volwassen dassen en 2 jongen zien. Er is maar één cameraval gebruikt en het is zeker mogelijk dat het om meer dassen gaat.

Deze dassen zoeken hun voedsel vooral op de sportvelden, voor zover het geen kunstgrasvelden zijn, en op alle graslandjes tussen huizen en gebouwen in de omgeving. Het primaire foerageergebied ligt hier tussen de Dolderseweg in het zuiden, de Wieksloterweg in het westen, de Insingerstraat in het noorden en de Den Bliklaan in het oosten.

Deze graslandjes worden op veel verschillende manieren beheerd en gebruikt. Het varieert van sterk begraaasd tot verruigd. Het betekent dat er jaarrond wel plekken te vinden zijn met voor dassen beschikbaar voedsel. Er staan vele hekken en rasters, maar met enig zoeken zijn de locaties te vinden waar dassen onder rasters doorgaan. Ook hier probeert men op verschillende plekken dassen te weren van de graslanden.

Het leefgebied van de dassen staat hier sterk onder druk:

- Noodwoningen grasland Insingerstraat
- Omvorming en bewoning gebouwen oude Vitens-locatie Den Bliklaan
- Woningbouw grasland aan het 1e Heezerlaantje
- Maatregelen om dassen te weren van sportvelden Bosstraat

Grasland Insingerstraat

Inmiddels is er meer informatie over de aanwezigheid van dassen op het grasland aan de Insingerstraat. Er zijn wroetsporen gevonden op het gazon van het huis dat staat aan de noordoostpunt van het grasland. Op twee plekken is dassenhaar aangetroffen aan het prikkeldraad aan de zuidrand van het grasland. Bij een plek waar dassen onder een raster van een tuin ten zuiden van het grasland doorkruipen zijn dassenharen aangetroffen. In de tuin van één van de huizen ten zuiden van het grasland is een das op camerabeelden vastgelegd.

Gezien de situatie en sporen ter plekke is het zeer waarschijnlijk dat het grasland aan de Insingerstraat primair voedselgebied is van de dassen. Mogelijkheden om het verlies van dit deel van het voedselgebied van de dassen te compenseren is ter plekke vrijwel onmogelijk. De bestaande graslanden worden al gebruikt door deze dassen. Geschikt gebied verder weg is al voedselgebied van andere dassen.